

Załącznik
do Uchwały Nr/..../24
Sejmiku Województwa Podlaskiego
z dnia 2024 r.

**Program na rzecz poprawy warunków życia społecznego
i zawodowego osób z niepełnosprawnościami w
województwie podlaskim na lata 2024 – 2027**

Białystok 2024

Spis treści

I.	Wprowadzenie	2
II.	Sytuacja osób z niepełnosprawnościami na terenie województwa podlaskiego.....	6
III.	Cele strategiczne, operacyjne, działania i wskaźniki programu	23
1.	Cel strategiczny I	23
2.	Cel strategiczny II	25
IV.	Monitoring i wdrażanie programu	27
1.	Monitoring programu	27
2.	Wdrażanie i upowszechnianie programu	27
3.	Realizatorzy programu	28
4.	Finansowanie programu	28
	Spis tabel	29
	Spis wykresów	29
	Spis rysunków.....	29

I. Wprowadzenie

Zgodnie z art. 35 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz.U.2024 r., poz. 44) do zadań samorządu województwa należy opracowanie i realizacja wojewódzkich programów dotyczących wyrównywania szans osób z niepełnosprawnością i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób z niepełnosprawnością.

W Polsce od momentu ratyfikacji Konwencji Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ) o prawach osób niepełnosprawnych rozpoczęły się działania polegające na przejściu z medycznego modelu niepełnosprawności na model oparty na prawach człowieka. Medyczny model niepełnosprawności zakłada, że niepełnosprawność jest wynikiem fizycznego czy psychicznego ograniczenia, natomiast model oparty na prawach człowieka zakłada zapewnienie pełni praw dla osób z niepełnosprawnościami, na równi z innymi.

Nie sposób pominąć społecznego modelu niepełnosprawności, który stanowi podstawę do przystosowania barier do pełnego uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami w społeczeństwie oraz ustala sposoby ich niwelowania.

Konwencja wymaga zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami możliwości korzystania ze wszystkich powszechnie uznanych wolności i praw człowieka. Takie podejście wymaga wielu zmian prawnych oraz współpracy samorządów terytorialnych, jednostek pomocy i integracji społecznej, administracji rządowej, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i innych organizacji społeczeństwa obywatelskiego oraz mieszkańców i mieszkank regionu.

Podstawowym założeniem Programu na rzecz poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób z niepełnosprawnościami w województwie podlaskim na lata 2024 – 2027 jest podniesienie jakości życia osób z niepełnosprawnościami, ich rodzin, opiekunów oraz osób wspierających poprzez rehabilitację społeczną i zawodową. Poza tym, u podstaw Programu jest osiągnięcie możliwie najwyższego poziomu autonomii osób z niepełnosprawnościami, aby w pełni i równoprawnie uczestniczyły we wszystkich aspektach życia.

Program na rzecz poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób z niepełnosprawnościami w województwie podlaskim na lata 2024 – 2027 jest już kolejnym programem realizowanym przez Samorząd Województwa Podlaskiego. Niektóre priorytety realizowane w poprzednim programie są nadal aktualne, stąd też w nowym programie będą one kontynuowane.

Ponadto Program przewiduje wspieranie działań w sferze rozwoju usług społecznych i opiekuńczych przy uwzględnieniu idei deinstytucjonalizacji. Rozwój usług m.in. asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnościami, opieki wytchnieniowej, centrów opiekuńczo – mieszkalnych oraz rodzinnych domów pomocy zapewni wsparcie osób potrzebujących pomocy w codziennym funkcjonowaniu. Poza tym nadal będzie preferowane mieszkalnictwo treningowe i wspomagane dla osób z niepełnosprawnościami.

Program został opracowany w oparciu o doświadczenia wynikające z realizacji poprzednich programów oraz analizę informacji dotyczących problematyki osób z niepełnosprawnościami (źródła: Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Główny Urząd Statystyczny, Oceny Zasobów Pomocy Społecznej, Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Białymstoku oraz materiałów i opracowań własnych).

Program jest rozwinięciem Strategii Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2030. Cele strategiczne i operacyjne Programu określone są w dwóch obszarach Strategii Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego:

- Obszar strategiczny III: Osoby z niepełnosprawnościami, Cel strategiczny: Poprawa warunków życia osób z niepełnosprawnościami w sferze społecznej i zawodowej,
- Obszar strategiczny VI: Usługi społeczne i deinstytucjonalizacja, Cel strategiczny: Rozwój usług społecznych i deinstytucjonalizacja systemu pomocy społecznej.

Program obejmuje swoim zasięgiem województwo podlaskie, skierowany jest do:

- mieszkańców województwa podlaskiego,
- osób z niepełnosprawnościami,
- rodzin, opiekunów oraz osób wspierających osoby z niepełnosprawnościami,
- jednostek samorządu terytorialnego,
- organizacji pozarządowych działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami,
- kadry oraz wolontariuszy bezpośrednio zaangażowanych w proces rehabilitacji.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz.U. 2024 r., poz. 44), niepełnosprawność oznacza, **trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.**

Ustawa ta określa trzy **stopnie niepełnosprawności:**

Znaczny – do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji;

Umiarkowany – do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych;

Lekki – do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mającą ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Inny podział niepełnosprawności, jaki możemy znaleźć w literaturze dzieli się na niepełnosprawność prawną i biologiczną.

Niepełnosprawność prawna – potwierdzona jest orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności. Orzeczenie to stanowi podstawę do ubiegania się o pomoc przewidzianą w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Oprócz tego orzeczenie jest niezbędne do przyznania ulg i uprawnień na podstawie innych przepisów, np. zniżek komunikacyjnych, odliczeń podatkowych.

Niepełnosprawność biologiczna – nie jest potwierdzona orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności, jest subiektywnym odczuwaniem przez konkretną osobę ograniczenia wykonywania podstawowych dla danego wieku czynności.

Konstruując program wzięto pod uwagę dokumenty:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78. poz. 483 z późn. zm.),
2. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 44),
3. Konwencja ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych,

4. Karta Praw Osób Niepełnosprawnych – Uchwała Sejmu RP z dnia 1 sierpnia 1997 r. (M.P. z 1997 r., Nr 50, poz. 475) – nie stanowi źródła prawa, jest aktem ogólnym i wyrazem stosunku władzy ustawodawczej wobec osób niepełnosprawnych,
5. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 2094 z późn. zm.),
6. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 901 z późn. zm.),
7. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 571 z późn.zm.),
8. Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się (t.j. Dz. U. 2023 r., poz. 20 z późn.zm.),
9. Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem" (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz.1923 z późn.zm),
10. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 390 z późn. zm.),
11. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz.2241),
12. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 2123 z późn. zm.),
13. Ustawa z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy o Solidarnościowym Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r. poz. 2473),
14. Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz.U. z 2019 r. poz. 1818),
15. Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2240 z późn. zm.),
16. Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021 – 2030,
17. Strategia Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.),
18. Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030,
19. Strategia Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2030,
20. Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021 - 2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030,
21. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2018 – 2022,

II. Sytuacja osób z niepełnosprawnościami na terenie województwa podlaskiego

Zgodnie z przeprowadzonym w 2021 roku Narodowym Spisem Powszechnym, w Polsce zamieszkiwało 38036118 osób, w tym 5447548 osób z niepełnosprawnościami, co stanowi 14,32% osób z niepełnosprawnościami na terenie kraju. W stosunku do danych z Narodowego Spisu Powszechnego z roku 2011, liczba osób z niepełnosprawnościami na terenie kraju wzrosła o 2,12 punktu procentowego. Adekwatnie sytuacja wygląda w województwie podlaskim. W 2021 roku w województwie podlaskim zamieszkiwało 1154283 osoby w tym 161388 osób z niepełnosprawnościami, co stanowi 13,98% osób z niepełnosprawnościami na terenie województwa podlaskiego. W porównaniu do roku 2011 nastąpił wzrost o 3,02 punktu procentowego osób z niepełnosprawnościami w województwie podlaskim (tabela 1).

Najwięcej osób z niepełnosprawnościami zamieszkuje w województwie mazowieckim, zaś najmniej osób odnotowano w województwie opolskim. Województwo podlaskie plasuje się na drugim miejscu o najniższej populacji osób z niepełnosprawnościami wśród województw z terenu naszego kraju.

Tabela 1. Osoby z niepełnosprawnościami według płci i miejsca zamieszkania oraz województw w latach 2011 i 2021

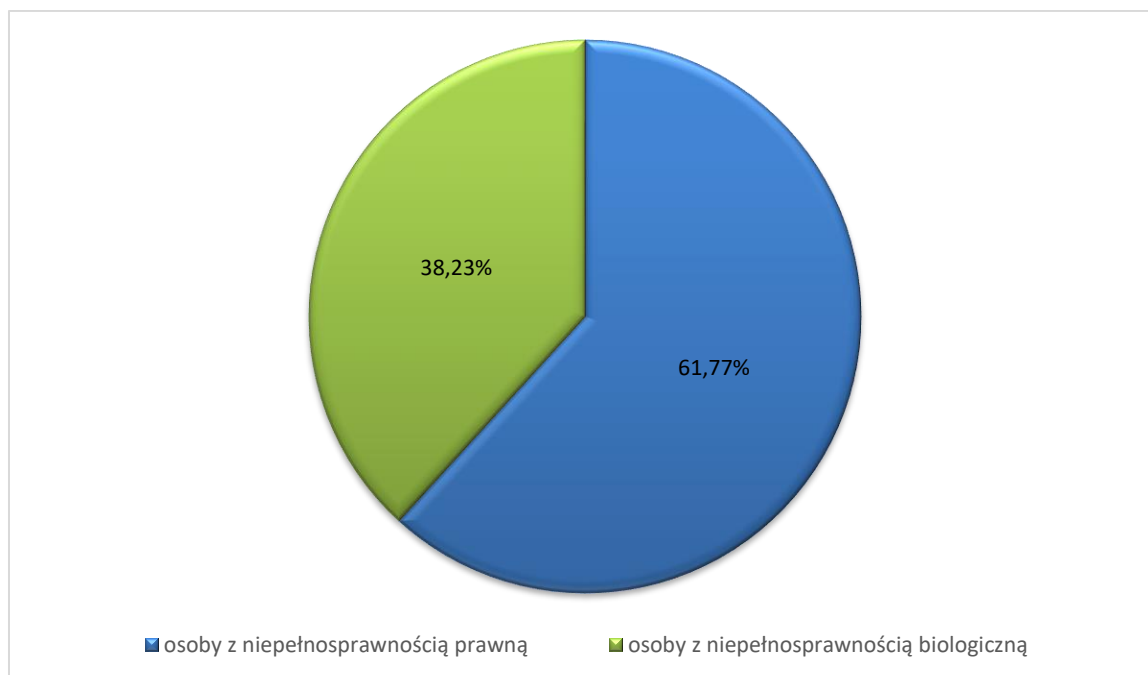
Województwa		Ogółem			Miasta			Wieś		
		razem	mężczyźni	kobiety	razem	mężczyźni	kobiety	razem	mężczyźni	kobiety
w liczbach bezwzględnych										
POLSKA	2011	4697048	2166911	2530136	3018036	1362113	1655923	1679012	804799	874213
	2021	5447548	2456605	2990943	3357421	1470035	1887386	2090127	986570	1103557
Dolnośląskie	2011	383758	173600	210158	279956	124324	155632	103802	49276	54526
	2021	405373	180493	224880	288397	124824	163573	116976	55669	61307
Kujawsko-pomorskie	2011	264313	125239	139073	174897	80515	94382	89416	44724	44691
	2021	301750	139441	162309	186400	83311	103089	115350	56130	59220
Lubelskie	2011	311796	141684	170112	147078	65883	81195	164718	75801	88917
	2021	335051	148900	186151	153282	66508	86774	181769	82392	99377
Lubuskie	2011	170537	78196	92341	113372	50982	62390	57165	27214	29951
	2021	180031	80669	99362	122296	53356	68940	57735	27313	30422
Łódzkie	2011	333760	150537	183223	236139	104060	132079	97621	46477	51144
	2021	369531	162358	207173	245919	104516	141403	123612	57842	65770
Małopolskie	2011	394309	177143	217165	216348	93826	122522	177961	83317	94643

	2021	473056	210952	262104	237920	101603	136317	235136	109349	125787
Mazowieckie	2011	515697	237698	277999	349570	156327	193243	166127	81371	84756
	2021	674250	300535	373715	432561	186138	246423	241689	114397	127292
Opolskie	2011	103153	48401	54753	57581	26759	30822	45572	21642	23930
	2021	124966	56967	67999	70209	31173	39036	54757	25794	28963
Podkarpackie	2011	249530	117816	131713	103332	48418	54914	146197	69398	76799
	2021	316485	146247	170238	132219	59903	72316	184266	86344	97922
Podlaskie	2011	131758	60826	70933	78203	35558	42646	53555	25268	28287
	2021	161388	72331	89057	97464	42755	54709	63924	29576	34348
Pomorskie	2011	284499	131919	152580	199709	90049	109660	84790	41870	42920
	2021	346525	157671	188854	228168	99838	128330	118357	57833	60524
Śląskie	2011	552138	256723	295415	449952	207561	242392	102186	49162	53024
	2021	612081	275224	336857	482250	214428	267822	129831	60796	69035
Świętokrzyskie	2011	165680	77048	88632	79609	36862	42747	86071	40186	45885
	2021	212350	95971	116379	104700	46007	58693	107650	49964	57686
Warmińsko-mazurskie	2011	197293	92385	104907	122912	55656	67256	74381	36729	37652
	2021	209203	96898	112305	129001	57476	71525	80202	39422	40780
Wielkopolskie	2011	428770	199323	229448	259034	116334	142700	169736	82989	86747
	2021	501159	228302	272857	288643	126934	161709	212516	101368	111148
Zachodniopomorskie	2011	210057	98374	111683	150343	69000	81343	59714	29374	30340
	2021	224349	103646	120703	157992	71265	86727	66357	32381	33976

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z GUS (dane demograficzne na podstawie Narodowego Spisu Powszechnego 2021 r.).

Analizując proporcję kobiet do mężczyzn z danych wynika, iż kobiety z niepełnosprawnościami stanowią powyżej 55% ogółu niepełnosprawnych w woj. podlaskim tj. 89057 osób, zaś mężczyźni ok. 45% tj. 72331 osób. Większość osób z niepełnosprawnościami mieszka w miastach (97 464), natomiast pozostałe osoby zamieszkują tereny wiejskie (63924).

Wykres 1. Osoby z niepełnosprawnościami według kategorii niepełnosprawności w 2021 r. na terenie województwa podlaskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z GUS (dane demograficzne na podstawie Narodowego Spisu Powszechnego 2021 r.).

Z analizy danych wynika, iż większość 99695 (61,77%) osób posiada niepełnosprawność prawną, czyli posiadają odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony, natomiast 61693 (38,23%) są to osoby, które odczuwają ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku, ale nie posiadają prawnego orzeczenia niepełnosprawności tzw. niepełnosprawne biologicznie.

W zależności od rodzaju niepełnosprawności wyróżnia się trzy stopnie niepełnosprawności. Wśród osób niepełnosprawnych prawnie najliczniejszą grupę stanowią osoby o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności (37323 osoby). Kolejną grupę reprezentują osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności (31428 osób) następnie z lekkim (24228 osób). Osoby poniżej 16-tego roku życia uznawane są za niepełnosprawne, gdy ich sprawność fizyczna bądź psychiczna naruszona jest przez okres dłuższy niż 12 miesięcy. Na terenie województwa takich osób jest 6716. W województwie podlaskim zamieszkuje 49401 osób niepełnosprawnych biologicznie odczuwających ograniczoną sprawność w stopniu umiarkowanym. W stopniu poważnym 10669, zaś najmniej osób występuje w stopniu całkowitym 1623.

Tabela 2 przedstawia nam obraz jak kształtuje się niepełnosprawność ze względu na wiek. Z danych uzyskanych z Narodowego Spisu Powszechnego wynika, że największą populację stanowią osoby w wieku 80 lat i więcej oraz 65-69 lat. Wraz z postępującym wiekiem, liczba osób z niepełnosprawnością wzrasta, a to przekłada się na zapotrzebowanie w różne formy wsparcia.

Tabela 2. Częstotliwość występowania niepełnosprawności w poszczególnych kategoriach wiekowych w 2021 roku na terenie Polski

Grupy wiekowe	Liczba osób
ogółem	5447548
0-14 lat	248719
15-19 lat	79884
20-24	80022
25-29	98587
30-34	124945
35-39	172026
40-44	208634
45-49	250707
50-54	305950
55-59	432663
60-64	621899
65-69	665337
70-74	647841
75-79	481624
80 lat i więcej	1028710

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z GUS (dane demograficzne na podstawie Narodowego Spisu Powszechnego 2021 r.).

Analizując dane przedstawione w tabeli 3 można stwierdzić, iż najwięcej osób skorzystało z dofinansowania na zaopatrzenie się w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny. W 2022 roku z pomocy skorzystało 5759 osób na łączną kwotę 8896321 zł. 1898 osób wykorzystowało dofinansowanie na turnusy rehabilitacyjne na kwotę 2910379 zł. Pomoc na likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się uzyskało 597 osób na kwotę 3013716 zł. Na przełomie lat 2020 i 2022 można zaobserwować tendencję spadkową w odniesieniu do zapotrzebowania na pomoc w celu likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się oraz na przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny.

Tabela 3. Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób z niepełnosprawnościami w latach 2020-2022 na terenie województwa podlaskiego

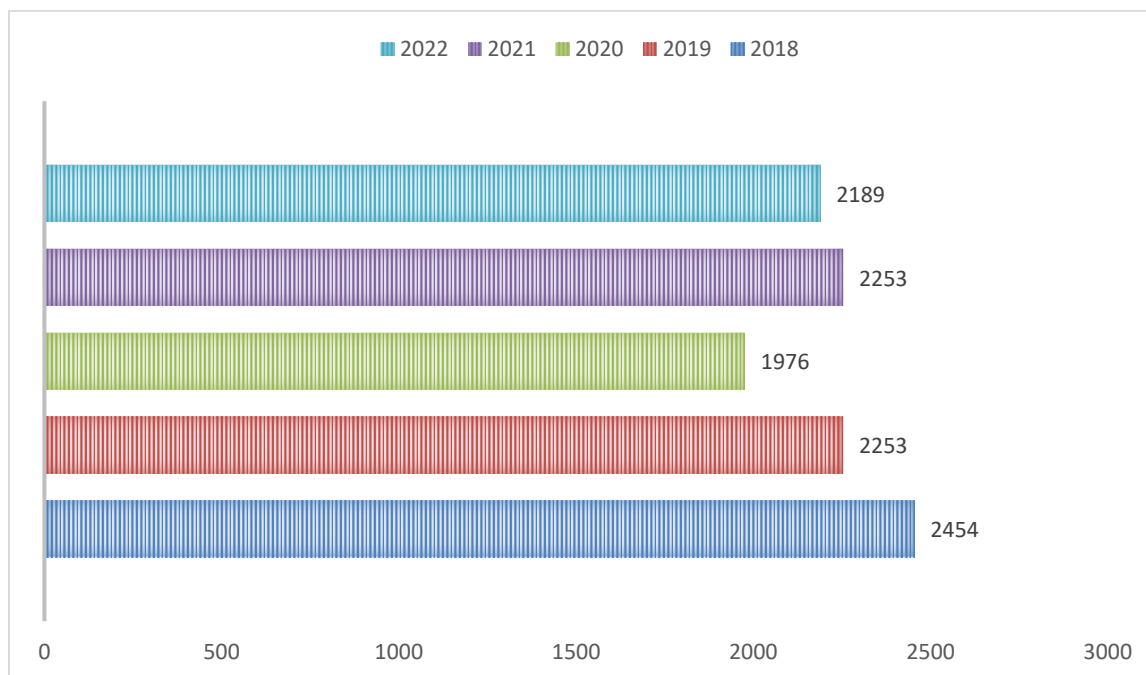
Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych			
Lata	2020	2021	2022
Pomoc na likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się			
Liczba osób, które uzyskały dofinansowanie	632	635	597
Wartość dofinansowania w złotych	2626789	3252914	3013716
Turnusy rehabilitacyjne			
Liczba osób, które uzyskały pomoc	1205	1650	1898
Wartość dofinansowania w złotych	1535890	2443676	2910379
Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny			
Liczba osób, które uzyskały pomoc	6324	6022	5759
Wartość dofinansowania w złotych	6709384	7693393	8896321

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej.

Następnym zagadnieniem dotyczącym sytuacji osób z niepełnosprawnościami jest ich sytuacja na rynku pracy. Według danych pozyskanych z Banku Danych Lokalnych Urzędu Statystycznego w Białymstoku, w Powiatowych Urzędach Pracy w województwie podlaskim w 2022 r. zarejestrowanych było ogółem 2189 osób z niepełnosprawnościami posiadających orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub równoważne, w tym 819 kobiet (37,41 %) i 1370 mężczyzn (62,59%). Z danych przedstawionych przez Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku wynika, iż 564 osoby to mieszkańcy wsi (25,8%), 1509 osoby długotrwale bezrobotne (68,9%) oraz 1127 to osoby powyżej 50 roku życia (51,5%). Osoby z niepełnosprawnościami stanowiły 7% ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych posiadających orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub równoważne. Bezrobocie wśród osób z niepełnosprawnościami z roku

na rok maleje. Poziom bezrobocia zmniejszył się na przestrzeni ostatnich pięciu lat o 265 osób (około 10,80%).

Wykres 2. Bezrobotni z niepełnosprawnościami zarejestrowani w urzędach pracy województwa podlaskiego w latach 2018-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Statystycznego w Białymstoku (Bank Danych Lokalnych - Niepełnosprawni zarejestrowani w urzędzie pracy wg płci).

Największy procent udziału osób z niepełnosprawnościami posiadających orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub równoważne, w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowano w końcu 2022 r. w Powiatowych Urzędach Pracy w: Bielsku Podlaskim (11,1%), Suwałkach (10,3%), Białymstoku (9,9%) i Łomży (9,2%), najmniejszy zaś w PUP w: Kolnie (2,1%), Sejnach (2,2%), Augustowie (2,6%) oraz Wysokiem Mazowieckiem (2,8%), co przedstawia tabela 4.

Tabela 4. Osoby z niepełnosprawnościami posiadające orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub równoważne, zarejestrowane jako bezrobotne w powiatowych urzędach pracy w 2022 roku (stan na koniec roku)

Powiatowy Urząd Pracy	Ogółem Osoby z niepełnosprawnością	Kobiety z niepełnosprawnością	Mężczyźni z niepełnosprawnością	% udział ogółu bezrobotnych w woj. podlaskim
WOJ. PODLASKIE	2189	819	1370	7,0
Augustów	55	29	26	2,6
Białystok	1057	396	661	9,9
Bielsk Podlaski	92	31	61	11,1
Grajewo	63	28	35	3,4
Hajnówka	91	36	55	7,7
Kolno	46	19	27	2,1
Łomża	226	84	142	9,2
Mońki	35	14	21	3,9
Sejny	21	7	14	2,2
Siemiatycze	40	16	24	4,6
Sokółka	141	42	99	5,8
Suwałki	214	79	135	10,3
Wysokie Mazowieckie	44	19	25	2,8
Zambrów	64	19	45	6,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Statystycznego w Białymstoku (Bank Danych Lokalnych - Niepełnosprawni zarejestrowani w urzędzie pracy wg płci, Bezrobotni zarejestrowani wg płci i typu) oraz Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Białymstoku (Sytuacja na rynku pracy w województwie podlaskim w 2022 roku, Białystok 2023).

Porównując bezrobocie w 2022 roku wśród osób z niepełnosprawnościami, najliczniejszą grupę stanowiły osoby z lekkim stopniem niepełnosprawności 74,4%, stopień umiarkowany posiadało 23,7% bezrobotnych, a znaczny 1,9% (tabela 5).

Tabela 5. Osoby z niepełnosprawnościami bezrobotne posiadające orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub równoważne ,wg stopnia niepełnosprawności w 2022 roku (stan na koniec roku)

Stopień niepełnosprawności	% do ogółu
Ogółem	100,0
Znaczny	1,9
Umiarkowany	23,7
Lekki	74,4

Źródło: Sytuacja na rynku pracy w województwie podlaskim w 2022 roku, Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku, Białystok 2023.

Najczęściej występujący wśród osób bezrobotnych rodzaj niepełnosprawności to: upośledzenie narządu ruchu (30,8%), choroby psychiczne (16,5%), choroby narządu wzroku (9,2%), a także choroby układu oddechowego i krążenia (7,8%).

Osoby z niepełnosprawnościami mogą otrzymać zatrudnienie na otwartym rynku pracy bądź chronionym. Chroniony rynek pracy oferuje zatrudnienie w zakładach pracy chronionej (ZPCh) oraz w zakładach aktywności zawodowej (ZAZ). Województwo podlaskie jest jednym z województw, w którym występuje najniższa liczba zakładów pracy chronionej. Na terenie województwa w 2023 r. funkcjonowało 13 zakładów pracy chronionej z 664 występujących na terenie Polski (tabela 6). Jak wynika z danych z roku na rok liczba zakładów pracy chronionej maleje, co ma przełożenie na ilość osób zatrudnionych w tych zakładach. W roku 2023 zakłady pracy chronionej zatrudniały 85625 osób z niepełnosprawnościami. W porównaniu do roku 2022 liczba ta zmalała o 2965 osób (3,35%).

Tabela 6. Liczba zakładów pracy chronionej i liczba osób z niepełnosprawnościami zatrudnionych w tych zakładach w latach 2016-2023 w Polsce

Rok	Liczba zakładów pracy chronionej	Zatrudnienie ogółem [os.]	w tym osób niepełnosprawnych [os.]	Udział osób niepełnosprawnych w zatrudnieniu ogółem w etatach [%]
2023	664	110296	85625	77,6
2022	691	114119	88591	78,5
2021	750	120496	93699	77,8
2020	797	128988	100079	78,8
2019	867	138483	107903	79,2
2018	922	145876	113766	79,2
2017	1038	166248	129195	78,8
2016	1102	164826	130512	79,8

Źródło: Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych.

Na terenie województwa podlaskiego najczęściej Zakładów Pracy Chronionej skupia się na terenie Białegostoku (4 ZPCh) i okolic (3 ZPCh). Łomża również skupia na terenie miasta 4 ZPCh (tabela 7).

Tabela 7. Zakłady Pracy Chronionej w województwie podlaskim w 2023r.

Lp.	Nazwa Zakładu Pracy Chronionej	Adres
1.	Podlaska Spółdzielnia Pracy "Jubilat"	ul. Krakowska 5 15-875 Białystok
2.	Spółdzielnia Inwalidów Głuchych im. J. Rogowskiego "Signa"	ul. Warszawska 52 16-070 Choroszcz
3.	Spółdzielnia SNB	ul. Kraszewskiego 26/2 15-025 Białystok
4.	Spółdzielnia Inwalidów "Spins"	ul. Kilińskiego 19A 19-230 Szczuczyn

5.	Polska Grupa Farmaceutyczna Sp. z o.o.	ul. Nowogrodzka 151A 18-400 Łomża
6.	"Dikpak" Spółka Jawna ,Dołęgowski, Ignaciuk, Kasjański	ul. Usługowa 13 15-530 Zaścianki
7.	Przedsiębiorstwo Produkcyjne D.K. Lamin, Spółka Jawna Daniluk, Kiersnowski	Szosa Baranowicka 72D 15-521 Zaścianki
8.	Przedsiębiorstwo Produkcyjno- Handlowo-Usługowe „Okruszek” E. Gadomska Sp. j.	ul. Poznańska 162 18-400 Łomża
9.	Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Okręgowy w Łomży	ul. Sikorskiego 222 18-401 Łomża
10.	"Hetman" K. Korzep, W. Korzep Zakład Pracy Chronionej S. J.	ul. Kolejowa 7 18-500 Kolno
11.	Nord Serwis Systemy Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	ul. Praw Kobiet 4 15-535 Białystok
12.	JARHEAD Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	ul. Warszawska 43p.3 15-062 Białystok
13	Kuguar Ochrona Klima Spółka Jawna,	ul. Wojska Polskiego 119, 18-400 Łomża

Źródło: <https://www.gov.pl/web/uw-podlaski/niepelnosprawnosc>.

Zgodnie z danymi pozyskanymi od wojewodów na koniec czerwca 2023 r. w Polsce działało 135 zakładów aktywności zawodowej, które zatrudniały łącznie 8773 osoby, w tym 6748 osób z niepełnosprawnościami, co stanowi 76,9% ogółu zatrudnionych. W województwie podlaskim w 8 zakładach aktywności zawodowej zatrudnionych było 300 osób z niepełnosprawnościami na 397 wszystkich zatrudnionych, co stanowi 75,57% w stosunku do wszystkich zatrudnionych (tabela 8).

Tabela 8. Zatrudnienie i jego struktura w Zakładach Aktywności Zawodowej (stan na koniec czerwca 2023 r)

Województwo	Liczba ZAZ	Zatrudnienie ogółem	Zatrudnienie osób z niepełnosprawnościami
Ogółem	135	8773	6748
Dolnośląskie	8	464	364
Kujawsko-pomorskie	9	564	440
Lubelskie	9	462	352
Lubuskie	2	57	42
Łódzkie	8	442	339
Małopolskie	13	729	582
Mazowieckie	10	436	329
Opolskie	5	397	339
Podkarpackie	12	1 209	922
Podlaskie	8	397	300
Pomorskie	2	154	119
Śląskie	14	952	749
Świętokrzyskie	7	416	320
Warmińsko-mazurskie	9	419	304
Wielkopolskie	9	695	527
Zachodnio-pomorskie	10	981	721

Źródło: opracowanie Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych na podstawie sprawozdania wojewodów INF-ZPCh ZAZ w I półroczu 2023 r.

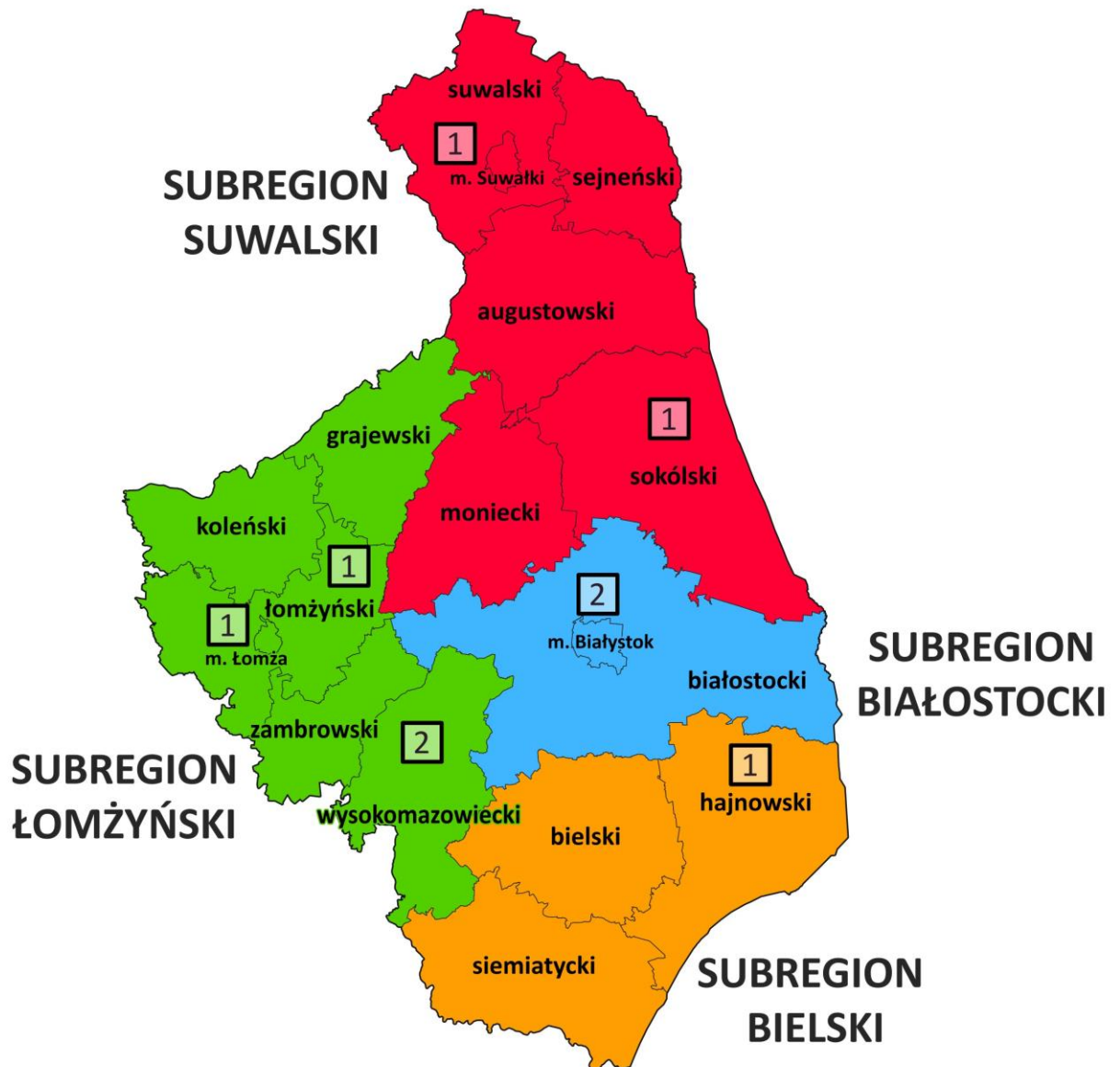
Z danych Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego wynika, iż na koniec roku 2023 na terenie województwa podlaskiego powstał dziewięć zakład aktywności zawodowej w Hajnówce (tabela 9).

Tabela 9. Wykaz Zakładów Aktywności Zawodowej w województwie podlaskim (stan na koniec 2023 roku)

Lp.	Nazwa	Adres
1	Zakład Aktywności Zawodowej ARGENTA w Łomży	Al. Legionów 145A, 18-400 Łomża
2	Zakład Aktywności Zawodowej SOWA w Lipniaku	Lipniak 3, 16-402 Suwałki
3	Zakład Aktywności Zawodowej „MY DLA INNYCH” w Białymstoku	ul. Antoniuk Fabryczny 34, 15-741 Białystok
4	Fundacja „Praca dla Niewidomych” Zakład Aktywności Zawodowej Zielone Podlasie w Rudzie	Ruda 71 19-111 Krypno Kościelne
5	Zakład Aktywności Zawodowej „WYTWÓRNIA” Towarzystwa Wspierania Inicjatyw Społecznych Alpi w Białymstoku	ul. Octowa 2A, 15-399 Białystok
6	Powiatowy Zakład Aktywności Zawodowej w Suchowoli	ul. Augustowska 2, 16-150 Suchowola
7	Powiatowy Zakład Aktywności Zawodowej w Krzyżewie	Krzyżewo 30, 18-218 Sokoły
8	Zakład Aktywności Zawodowej DIALOG w Boguszycach	Boguszyce 50, 18-400 Boguszyce
9	Zakład Aktywności Zawodowej „Hajnówka”	ul. 3Maja 42 A 17-200 Hajnówka

Źródło: <https://www.gov.pl/attachment/15da5ada-a626-4c38-bce5-bddb79a2a074>.

Rysunek 1. Rozmieszczenie Zakładów Aktywności Zawodowej w województwie podlaskim (stan na koniec 2023 roku)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego.

Jedną z podstawowych form rehabilitacji społeczno – zawodowej jest uczestniczenie w warsztatach terapii zajęciowej (WTZ). Na terenie województwa podlaskiego działania prowadzi 25 WTZ (tabela 10), które stwarzają osobom z niepełnosprawnościami możliwość zdobycia umiejętności zwiększających ich poziom samodzielności, niezależności oraz możliwość

pozyskania pracy poprzez zdobycie bądź rozwinięcie kwalifikacji niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

Tabela 10. Wykaz Warsztatów Terapii Zajęciowej na terenie województwa podlaskiego w 2023 roku

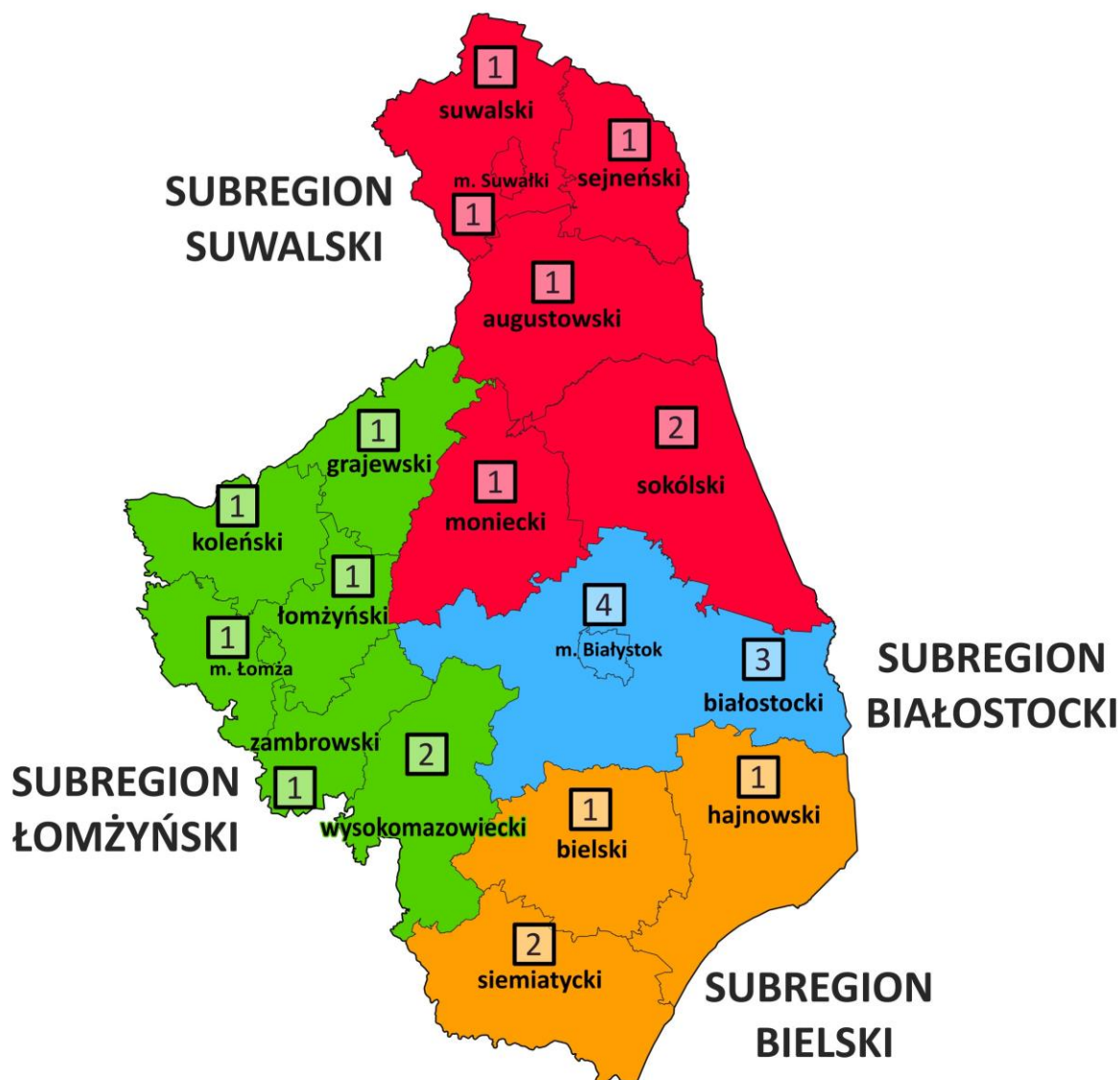
	Nazwa	Adres
1	Caritas Archidiecezji Białostockiej, Warsztaty Terapii Zajęciowej w Białymstoku	Knyszyńska 12a, 15-702 Białystok
2	Dom Zakonny Zgromadzenia Sióstr Karmelitanek Dzieciątka Jezus, Warsztaty Terapii Zajęciowej w Siemiatyczach	Bartosza Głowackiego 2, 17-300 Siemiatycze
3	Fundacja AC, Warsztaty Terapii Zajęciowej w Białymstoku	Storczykowa 7, 15-644 Białystok
4	Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości w Suwałkach, Warsztaty Terapii Zajęciowej im. Ks. Prałata Kazimierza Hamerszmita w Filipowie	Stefana Batorego 25, 16-424 Filipów
5	Fundacja Vita Familiae, Warsztaty Terapii Zajęciowej w Kolnie	Wojska Polskiego 48, 18-500 Kolno
6	Parafia pw. Św. Trójcy, Warsztaty Terapii Zajęciowej w Hajnówce	3-go Maja 63, 17-200 Hajnówka
7	Regionalne Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Sejnach, Warsztaty Terapii Zajęciowej w Sejnach	1 Maja 2, 16-500 Sejny
8	Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Radość Życia”, Warsztaty Terapii Zajęciowej w Dąbrowie Białostockiej	Gen. Sulika 1, 16-200 Dąbrowa Białostocka
9	Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Razem”, Warsztat Terapii Zajęciowej w Sokółce	Piłsudskiego 5, 16-100 Sokółka
10	Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych, Warsztaty Terapii Zajęciowej w Kozarzach	Kozarze 63, 18-230 Kozarze
11	Stowarzyszenie Pomocy „SZANSA”, Warsztaty Terapii Zajęciowej w Starych Raciborach	Stare Racibory 4, 18-218 Sokoty
12	Stowarzyszenie Rodzice Dzieciom Troski Specjalnej, Warsztaty Terapii Zajęciowej w Marianowie	Nowy Cydzyn 79
13	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, Warsztaty Terapii Zajęciowej w Suwałkach	Utrata 9, 16-400 Suwałki

14	Warsztaty Terapii Zajęciowej	Transportowa 4, 15-399 Białystok
15	Warsztaty Terapii Zajęciowej Spółdzielnia SNB w Białymstoku	Kraszewskiego 26/2, 15-025 Białystok
16	Warsztaty Terapii Zajęciowej w Augustowie, przy Stowarzyszeniu na Rzecz Osób Niepełnosprawnych	Portowa 12, 16-300 Augustów
17	Warsztaty Terapii Zajęciowej w Bielsku Podlaskim, przy Caritas Diecezji Drohiczyńskiej	Żwirki i Wigury 4, 17-100 Bielsk Podlaski
18	Warsztaty Terapii Zajęciowej w Czarnej Białostockiej, przy Stowarzyszeniu Osób Niepełnosprawnych „RAZEM”	Czajkowskiego 9, 16-020 Czarna Białostocka
19	Warsztaty Terapii Zajęciowej w Grajewie, przy Stowarzyszeniu Wspierania Inicjatyw Społecznych Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych	os. Południe 61, 19-200 Grajewo
20	Warsztaty Terapii Zajęciowej w Nowej Woli, przy Fundacji Nowa Wola	Nowa Wola 89, 16-050 Michałowo
21	Warsztaty Terapii Zajęciowej w Ogrodnickach, przy Podlaskim Stowarzyszeniu Sportowym Osób Niepełnosprawnych „START”	Ogrodniczki, Białostocka 62, 16-030 Supraśl
22	Warsztaty Terapii Zajęciowej Zakładów Spożywczych „BONA” Sp. z o.o. w Łomży	Bernatowicza 3, 18-400 Łomża
23	Zgromadzenie Sióstr Służek NMPN, Warsztaty Terapii Zajęciowej w Szumowie	Cmentarna 11, 18-305 Szumowo
24	Caritas Diecezji Białostockiej	Al. Niepodległości 3, 19-100 Mońki
25	Stowarzyszenie Pomocy „Szansa”	Dołubowo 35, 17-306 Dziadkowice

Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Białymstoku.

Najwięcej WTZ znajduje się w mieście Białystok (4) i powiecie białostockim (3). W powiatach sokólskim, wysokomazowieckim i siemiatyckim funkcjonuje po dwa WTZ. W pozostałych powiatach i miastach grodzkich, czyli miastach na prawach powiatów po 1. (rysunek 2)

Rysunek 2. Rozmieszczenie Warsztatów Terapii Zajęciowej w województwie podlaskim (stan na koniec 2023 roku)

Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Białymstoku.

Zgodnie z ideą deinstytucjonalizacji należy wspierać działania mające na celu przejście od opieki instytucjonalnej do wsparcia świadczonego na poziomie lokalnym. Jednym z elementów deinstytucjonalizacji jest rozwój mieszkalnictwa treningowego i wspomaganego.

Według danych pozyskanych z Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego na dzień 31 stycznia 2024 roku na terenie województwa podlaskiego prowadzonych jest 61 mieszkań treningowych i wspomaganym o łącznej liczbie miejsc 162. Mieszkania prowadzone są przez gminy, powiaty oraz organizacje pozarządowe.

W ramach Funduszu Solidarnościowego, który jest państwowym budżetem celowym, realizowane są działania, które mają na celu zapewnienie kompleksowego wsparcia osobom z niepełnosprawnościami. Od 2019 roku, uruchamiane są programy resortowe oraz rządowe, których beneficjentami są osoby z niepełnosprawnościami oraz członkowie ich rodzin i opiekunowie. Są to:

- Program „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnościami”
- Program „Opieka Wytchnieniowa”
- Program „Centra Opiekuńczo-Mieszkalne”

W ramach Programu „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnościami” edycja 2024, którego celem jest wprowadzenie usług asystencji osobistej, jako formy ogólnodostępnego wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym, przyznano dofinansowanie 57 jednostkom samorządu terytorialnego oraz 7 organizacjom pozarządowym z terenu województwa podlaskiego. Usługi asystenckie nie mogą zastępować usług opiekuńczych, lecz mogą je uzupełniać.

Program „Opieka Wytchnieniowa” daje możliwość wsparcia członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad: dziećmi do ukończenia 16. roku życia (posiadającymi orzeczenie o niepełnosprawności) lub osobami z niepełnosprawnościami (posiadającymi orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie równoważne). Umożliwia on uzyskanie doraźnej, czasowej pomocy w formie usługi opieki wytchnieniowej, która ma na celu odciążenie od codziennych obowiązków związanych ze sprawowaniem opieki nad osobą z niepełnosprawnościami przez zapewnienie czasowego zastępstwa w tym zakresie. W ramach Programu edycja 2024 dofinansowanie otrzymało 30 jednostek samorządu terytorialnego oraz 4 organizacje pozarządowe z terenu województwa podlaskiego.

Program „Centra Opiekuńczo-Mieszkalne” w ramach Funduszu Solidarnościowego ma na celu stworzenie warunków do niezależnego życia i funkcjonowania dorosłym osobom z niepełnosprawnościami z orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, poprzez tworzenie i zapewnienie funkcjonowania placówek pobytu dziennego lub całodobowego. Na przełomie lat 2019 -2023 w ramach ww. programu środki otrzymało 9 jednostek samorządu terytorialnego w tym 8 gmin i 1 powiat. Wg stanu na dzień 29 lutego 2024 r. Centra funkcjonują już w 6 gminach województwa podlaskiego (Łapy, Drohiczyn, Perlejewo, Ciechanowiec, Szumowo, Stawiski). W wymienionych Gminach w 2024 roku jest

realizowany Moduł II Programu – Funkcjonowanie Centrów. Kolejne Centra powstają w gminach: Krasnopol, Kolno oraz w Suchowoli w powiecie sokólskim.

III. Cele strategiczne, operacyjne, działania i wskaźniki programu

Określono dwa cele strategiczne Programu:

- I. Poprawa warunków życia osób z niepełnosprawnościami w sferze społecznej i zawodowej,
- II. Rozwój usług społecznych i deinstytucjonalizacja systemu pomocy społecznej.

W ramach każdego celu strategicznego określono dwa cele operacyjne i dla każdego z nich ustalono działania.

1. Cel strategiczny I

Poprawa warunków życia osób z niepełnosprawnościami w sferze społecznej i zawodowej

Cel operacyjny 1.

Wyrównywanie szans osób z niepełnosprawnościami i przeciwdziałanie ich wykluczeniu społecznemu.

Działania:

- 1) Promowanie i wspieranie działań oraz programów profilaktycznych dotyczących zmniejszenia ryzyka wystąpienia niepełnosprawności

Wskaźniki:

- Liczba zorganizowanych kursów, szkoleń, konferencji oraz działań dotyczących zmniejszenia ryzyka wystąpienia niepełnosprawności.

Źródło weryfikacji wskaźnika

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku

Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie

- 2) Wspieranie rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami

Wskaźniki:

- liczba osób, które uzyskały dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych,
- liczba osób, które uzyskały dofinansowanie do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny.

Źródło weryfikacji wskaźnika

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku (Ocena Zasobów Pomocy Społecznej)

Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie

- 3) Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się

Wskaźniki:

- liczba osób, które uzyskały dofinansowanie na likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się

Źródło weryfikacji wskaźnika

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku (Ocena Zasobów Pomocy Społecznej)

Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie

- 4) Popularyzowanie aktywności osób z niepełnosprawnościami poprzez wspieranie przedsięwzięć kulturalnych, sportowych oraz twórczości

Wskaźniki:

- liczba uczestników korzystających z dofinansowania działań kulturalnych, sportowych rekreacyjnych i turystycznych skierowanych do osób z niepełnosprawnościami,

Źródło weryfikacji wskaźnika

Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku (Ocena Zasobów Pomocy Społecznej)

Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie

- 5) Wspieranie podmiotów, organizacji działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami

Wskaźniki:

- liczba podmiotów, organizacji, które otrzymały dofinansowanie na działania prowadzone na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

Źródło weryfikacji wskaźnika

Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku

Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie

- 6) Działania na rzecz poprawy dostępności przestrzeni publicznej dla osób z niepełnosprawnościami

Wskaźniki:

- liczba zawartych umów na dofinansowanie robót budowlanych z tytułu likwidacji barier architektonicznych.

Źródło weryfikacji wskaźnika

Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego (Departament Zdrowia)

Cel operacyjny 2.**Wzrost zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami.****Działania:**

- 1) Organizowanie dla dorosłych osób z niepełnosprawnościami szkoleń, kursów, umożliwiających zdobycie odpowiednich kwalifikacji w celu zwiększenia szansy pozyskania pracy

Wskaźniki:

- liczba osób z niepełnosprawnościami, które ukończyły szkolenia organizowane przez urzędy pracy,
- liczba osób z niepełnosprawnościami, które otrzymały zatrudnienie po odbyciu kursów, szkoleń organizowanych przez urzędy pracy

Źródło weryfikacji wskaźnika

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku
Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku

- 2) Wspieranie zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami w podmiotach ekonomii społecznej

Wskaźniki:

- liczba jednostek reintegracji społeczno – zawodowej (KIS, CIS, ZAZ WTZ),
- liczba osób z niepełnosprawnościami zatrudnionych w podmiotach ekonomii społecznej (jednostki reintegracyjne, Spółdzielnie Socjalne, NGO).

Źródło weryfikacji wskaźnika

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku
Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku

2. Cel strategiczny II**Rozwój usług społecznych i deinstytucjonalizacja systemu pomocy społecznej**

Cel operacyjny 1.

Rozwój systemu wsparcia rodzin z osobami niesamodzielnymi oraz ich nieformalnych opiekunów.

Działania:

- 1) Wspomaganie usług społecznych i opiekuńczych oraz różnorodnych form wsparcia środowiskowego w miejscu zamieszkania osoby z niepełnosprawnościami

Wskaźniki:

- liczba świadczonych usług opiekuńczych,
- liczba jednostek samorządu terytorialnego realizujących Program „Asystent Osobisty osoby z niepełnosprawnością”,
- liczba jednostek samorządu terytorialnego realizujących Program „Opieka wytchnieniowa”,
- liczba „Centrów opiekuńczo-mieszkalnych”.

Źródło weryfikacji wskaźnika

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku

Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie

Ośrodki Pomocy Społecznej

Centra Usług Społecznych

Podlaski Urząd Wojewódzki w Białymstoku

Cel operacyjny 2.

Rozwój mieszkalnictwa treningowego i wspomaganego.

Działania:

- 1) Wspieranie mieszkalnictwa treningowego i wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami

Wskaźniki:

- liczba mieszkań treningowych i wspomaganych.

Źródło weryfikacji wskaźnika

Podlaski Urząd Wojewódzki w Białymstoku

IV. Monitoring i wdrażanie programu

Za koordynację i monitoring „**Programu na rzecz poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób z niepełnosprawnościami w województwie podlaskim na lata 2024 – 2027**” odpowiedzialny jest Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku.

1. Monitoring programu

W celu dokonania oceny wdrażania Programu oraz wprowadzenia ewentualnych korekt, prowadzony będzie co 2 lata monitoring według określonych w programie wskaźników. Monitoring Programu pozwoli ocenić postępy z prowadzonych działań, zweryfikuje kierunek zmian, a także pozwoli na bieżącą modyfikację działań umożliwiając dostosowanie Programu do zmieniających się warunków. Celem monitoringu będzie uzyskanie informacji zwrotnej na temat stopnia realizacji Programu. Osiągnięciu powyższych celów służyć będzie wymiana informacji między instytucjami, organizacjami i podmiotami zaangażowanymi w realizację działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

2. Wdrażanie i upowszechnianie programu

Wdrażanie Programu będzie miało charakter ciągły i otwarty. Dlatego nie narzuca się działań na poszczególne lata jego obowiązywania. Działania związane z informacją i upowszechnieniem Programu będą należały do kompetencji Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Białymstoku. Działania te będą podejmowane we współpracy z instytucjami pomocy i integracji społecznej szczebla powiatowego, gminnego, a także z organizacjami pozarządowymi.

Harmonogram realizacji działań objętych „**Programem na rzecz poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób z niepełnosprawnościami w województwie podlaskim na lata 2024 – 2027**” będzie opracowywany na każdy kolejny rok obowiązywania Programu (harmonogram będzie zatwierdzany przez Dyrektora Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Białymstoku), ze względu na sposób finansowania zadań realizowanych przez samorząd województwa, uzależniony od wysokości środków finansowych w każdym roku budżetowym.

3. Realizatorzy programu

Warunkiem efektywności działań zawartych w Programie jest skoordynowana współpraca wszystkich realizatorów „**Programu na rzecz poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób z niepełnosprawnościami w województwie podlaskim na lata 2024 – 2027**”

- samorządu województwa i jego jednostek organizacyjnych,
- samorządów powiatowych i gminnych oraz ich jednostek organizacyjnych, w tym: ośrodków pomocy społecznej, centrów usług społecznych, powiatowych centrów pomocy rodziny,
- innych jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej,
- administracji rządowej,
- organizacji pozarządowych, instytucji i organizacji kościelnych, związków wyznaniowych.

4. Finansowanie programu

Podstawowymi źródłami finansowania Programu będą:

- środki budżetowe Samorządu Województwa Podlaskiego
- środki PFRON będące w dyspozycji samorządu województwa oraz środki Unii Europejskiej,
- środki budżetowe powiatów i gmin,
- środki pozyskiwane przez organizacje pozarządowe i inne organizacje pożytku publicznego.

Zakres i realizacja działań ujętych w niniejszym Programie uzależniony będzie od wielkości środków finansowych samorządu województwa, w tym przekazanych na ich realizację ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Ponadto ważnym elementem możliwości finansowych realizacji zaplanowanych działań w Programie będzie zdolność podmiotów wdrażających Program do pozyskiwania dodatkowych środków zewnętrznych, w tym środków pochodzących z Unii Europejskiej.

Spis tabel

Tabela 1. Osoby z niepełnosprawnościami według płci i miejsca zamieszkania oraz województw w latach 2011 i 2021	6
Tabela 2. Częstotliwość występowania niepełnosprawności w poszczególnych kategoriach wiekowych w 2021 roku na terenie Polski.....	9
Tabela 3. Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób z niepełnosprawnościami w latach 2020-2022 na terenie województwa podlaskiego	10
Tabela 4. Osoby z niepełnosprawnościami posiadające orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub równoważne, zarejestrowane jako bezrobotne w powiatowych urzędach pracy w 2022 roku (stan na koniec roku).....	12
Tabela 5. Osoby z niepełnosprawnościami bezrobotne posiadające orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub równoważne ,wg stopnia niepełnosprawności w 2022 roku (stan na koniec roku)	13
Tabela 6. Liczba zakładów pracy chronionej i liczba osób z niepełnosprawnościami zatrudnionych w tych zakładach w latach 2016-2023 w Polsce	14
Tabela 7. Zakłady Pracy Chronionej w województwie podlaskim w 2023r.	14
Tabela 8. Zatrudnienie i jego struktura w Zakładach Aktywności Zawodowej (stan na koniec czerwca 2023 r)	16
Tabela 9. Wykaz Zakładów Aktywności Zawodowej w województwie podlaskim (stan na koniec 2023 roku)	17
Tabela 10. Wykaz Warsztatów Terapii Zajęciowej na terenie województwa podlaskiego w 2023 roku ..	19

Spis wykresów

Wykres 1. Osoby z niepełnosprawnościami według kategorii niepełnosprawności w 2021 r. na terenie województwa podlaskiego	8
Wykres 2. Bezrobotni z niepełnosprawnościami zarejestrowani w urzędach pracy województwa podlaskiego w latach 2018-2022.....	11

Spis rysunków

Rysunek 1. Rozmieszczenie Zakładów Aktywności Zawodowej w województwie podlaskim (stan na koniec 2023 roku).....	18
Rysunek 2. Rozmieszczenie Warsztatów Terapii Zajęciowej w województwie podlaskim (stan na koniec 2023 roku)	21